

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

„WANDEL!“

En Petrus zag hem scherp aan, met Johannes, en zeide: Zie naar òns. En hij hield zijn blik op hen gevestigd, in de verwachting iets van hen te ontvangen. Maar Petrus zeide: Zilver en goud bezit ik niet, maar wat ik heb geef ik u; in de Naam van Jezus Christus, de Nazoreeër: Wandel!

Handelingen 3 : 4—6.

De verlamde bedelaar, die elke dag door verwanten of vrienden bij de tempelpoort genaamd de Schone werd neergezet, verstond zijn vak en had mensenkennis. Hij kende de mensen niet van hun beste zijde. Hij wist te moeten speculeren op hun gevoel, en ook op hun schaamte: want de mozaïsche voorschriften omtrent armen en bedelaars waren niet onbekend; men vond ze alleen onpractisch: het leven is keihard, en daar is niets aan te veranderen. De ervaren bedelaar weet van dat gevoel en die beschaamdheid partij te trekken, en daarbij weet hij héél goed dat hij met geen woord of toespeling van deze gevoeligheid en beschaamdheid melding moet maken: zo zou hij zijn eigen glazen ingooien. Het is niet een prettige levensbeschouwing, die deze bedelaar door zijn ervaring heeft opgedaan. Hij weet beter dan menig ander, dat de mensen niet meevallen.

Petrus zag hem scherp aan, met Johannes. Beide apostelen zijn zo op elkaar „ingespeeld“, dat Johannes weet wat er gaat gebeuren ook zonder dat Petrus hem dit zegt. Dat Petrus in dit geval de leiding neemt, is betrekkelijk toevallig: hieruit een „primaat van Petrus“ te willen construeren, is nogal voorbarig. De reden waarom Petrus wat op de voorgrond treedt, kan heel wel gelegen zijn in het feit, dat hij de oudste was van de twee. Op een of andere manier hebben beiden geweten, dat het ditmaal kòn. Zo lezen we in Hand. 14 : 8—10 dat een man, eveneens een verlamde, geloof had om genezing te vinden: „Er woonde te Lystra een man die geen macht had over zijn voeten, verlamd van de schoot zijner moeder aan, die nooit had kunnen lopen. Deze man luisterde naar Paulus, wanneer hij sprak, en Paulus keek hem scherp aan en zag dat hij geloof had om genezing te vinden, en hij zeide met luider stem: Ga recht op uw voeten staan! En hij sprong overeind en liep heen en weer“. Er zijn enige trekken van overeenstemming: beide mannen zijn verlamd van hun geboorte af; in beide gevallen let een apostel in scherpe aandacht op de man, om te weten te komen, of hier een bijzondere taak ligt.

Wanneer we dan ook lezen in Hand. 3 : 4 „Petrus zag hem scherp aan, met Johannes“, moet dit wel betekenen, dat beide apostelen aan de weet wilden komen, of er hier een bijzondere taak voor hen lag, namelijk de gelegenheid om door het verrichten van een wonder teken de gemeente te bouwen. We zijn er wel eens wat gauw bij om te zeggen: zulke dingen horen uitsluitend thuis in de geschiedenis van de jonge kerk; van de weeromstuit slaat dan de secte en de halfsecte naar de andere kant over, en zegt: neen, zulke wonderen maken juist de kern van het Christendom uit. Het eerste standpunt getuigt van een zeker historicisme, alsof dergelijke wonder tekenen bij een bepaalde periode van de kerkgeschiedenis behoren en met die periode dan ook restloos verdwijnen. Een historistische kijk is in elk geval fout. Maar de min of meer sectarische mening is ook niet aan-

vaardbaar: tot de eigenlijke kern van het Christendom behoren de wonder tekenen bepaald niet; want Petrus spreekt over de kern, als hij zegt: Bekeert u en laat u dopen op de Naam van Jezus Christus tot vergeving van uw zonden, en ge zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Feitelijk hebben zij niet ongelijk, die opmerken: de vergeving van onze zonden is eigenlijk een nog veel groter wonder dan de genezing van een man die verlamd is van zijn geboorte af. Daarmee is echter de zaak o.i. niet afgedaan: als er intensiever saamhorigheid en meer gebedsgemeenschap onder de Christgelovigen was, dan zouden er allicht ook nu nog wel zulke wonder tekenen gebeuren. Maar in een star verorganiseerde kerk is voor het wonder geen plaats, dat is duidelijk. Het lijkt aannemelijk, dat er een zeker verband is tussen de situatie van de kerk en het voorkomen van wonder tekenen: is de kerk erg ingezonken, dan kan het zeker Gods wil zijn, haar uit die ingezonkenheid omhoog te halen door bijzondere genezingen; en als de kerk vervolgd wordt en haar leden door moderne hersenspoeling onbegrijpelijk ethisch worden verminkt, dan kan dit wel de tijd zijn die door God rijp geacht wordt voor precies zulke wonderen als de apostelen in het raam van hun taak mochten verrichten.

Petrus en Johannes kijken de verlamde bedelaar scherp aan, en vragen hem ook van zijn kant hèn aan te zien: Zie op òns. Vermoedelijk heeft de verlamde niet bevroed, om welke reden de twee apostelen hem zo scherp aankeken, en zeker heeft hij niet beseft dat in hem geloof was om genezing te vinden. Dat blijkt wel uit vs 5: „En hij hield zijn blik op hen gevestigd in de verwachting iets van hen te ontvangen“. Verder denkt deze bedelaar momenteel niet. Maar Johannes en Petrus hebben ontdekt wat ze zochten: ze zijn tot de zekerheid gekomen, hier een bijzondere taak te hebben. En dat in de onmiddellijke nabijheid van de tempel: wellicht hebben ook zij, in gerechtvaardigd evangelisch optimisme, gedacht aan de mogelijkheid dat die tempel straks het middelpunt van de gemeente van Christus zou worden.

Johannes en Petrus hebben gezien, dat in deze man geloof was om genezing te ontvangen. Ze hebben ook gezien, dat hij zich daarvan geenszins bewust is, en alleen maar denkt aan zijn bedelaars-routine. Het is voor ons wonderlijk en bevreemdend, dat deze man het eigenlijke van zijn bestaan voorbijziet, en zich als het ware verschanst in zijn routine-door-ervaring als bedelaar, die weet hoe hij zijn mensen moet aanpakken. De verlamde beseft op dit ogenblik volstrekt niet, dat er een demonische schaduw ligt over zijn nuchtere en ook wat bittere levensbeschouwing: de mensen vallen niet mee, en pas op dat je ze nooit tegen het zere been schopt. Dan worden ze nijdig en giftig, en ze laten het merken ook.

De beide apostelen moeten in grote geloofspanning hebben verkeer, terwijl ze met de verlamde bedelaar praten. Petrus gaat eerst even in op de klaarblijkelijke verwachting van de verlamde: Zilver en goud heb ik niet. De bedelaar moet nu eerst eens los komen van zijn visie op „de mensen“ die niet meevallen, en die er aan gewend zijn dat er een gebrekkig man op straat zit, en dan nog wel vlak bij de tempel. Hij moet eerst even afstand leren doen van zijn door wrange teleurstelling gevoede kijk op de mensen. Hij moet

zich los maken van zijn levensbeschouwing, die hij zich door onloochenbare ervaring verworven heeft. Petrus zet als het ware een mes in hem als hij zegt: Denk er aan, zilver en goud bezit ik niet. Dat moet deze man eerst weten, dan pas is de weg gebaad naar het volgende. Daarbij valt ons op, dat Petrus zijn verdere woorden direct laat volgen op de verzekering dat hij niet rijk is.

En er is iets dat ons verbaast in die volgende woorden: Maar wát ik heb, geef ik u. Het lijkt, alsof de apostel vrij beschikt over de wondermacht. Maar als we dat menen, vergeten we dat Petrus en Johannes heel goed weten, dat hun macht om wonder tekenen te verrichten geheel is ingebouwd in hun taak en zorg voor de gemeente; en dat ze bovendien niet naar hun wens te werk kunnen gaan, maar eerst heel secuur moeten onderzoeken of het nu ook kàn. Als we dit bijzonder kerkewerk noemen, willen we daarmee uit de aard van de zaak niet beweren, dat deze macht alleen maar aan de apostelen gegeven was. In hun onvermoeide ijver, de gemeente tot de haar toekomstige mondigheid te leiden, hebben ze ook de verrichting van wonderen inbegrepen. In Marcus 16 : 17v lezen we van de tekenen die de gelovigen zullen volgen: „in Mijn Naam zullen ze boze geesten uitdrijven, in nieuwe tongen zullen ze spreken, slangen zullen ze opnemen, en zelfs indien ze iets dodelijks zullen drinken, zal het hun geen schade doen; op zieken zullen ze de handen leggen en zij zullen genezen worden“. Hier getuigt de Schrift over de macht van de gemeente, om de dood te hanteren: het zijn niet alleen de apostelen, van wie dit gezegd wordt, het zijn al de gelovigen. Maar in Hand. 3 : 4 en 14 : 9b vinden we, dat er een relatie is tussen de mogelijkheid van het wonder en het geloof van degenen die genezen zal worden. En bovendien veroorloven we ons in dit verband een riskante notitie: we dienen bij deze dingen ook aandacht te behouden voor de vrijmacht Gods: het komt ongetwijfeld voor, dat we niet weten waarom een door ons stellig verwacht wonder uitblijft, want Gods wegen zijn hoger dan de onze. Dat dit in dit verband een riskante opmerking is staat vast: langs deze weg is de kerk telkens weer haar houvast aan het evangelisch wonder geheel kwijt geraakt; maar deze notitie mag o.i. in dit verband toch niet ontbreken.

„Wat ik heb, geef ik u“, zegt Petrus. En dat klinkt nogal vrijpostig. Het lijkt er op, dat hij verklaart de wondermacht in eigendom of in pacht te bezitten. Dat lijkt ons een beetje vreemd. Toch is het zo: de gemeente heeft inderdaad wondermacht, wel niet in eigendom of in pacht, maar zonder enige twijfel in beheer. Het is volkomen evangelisch, open te staan voor het wonder. En het is niet helemaal evangelisch aan te nemen, dat de wonderen van de gemeente van Christus beperkt zijn tot de omzetting van het afkerig hart. Natuurlijk, ook dat is een groot wonder, en menig predikant zal stom verbaasd hebben gestaan, dat een preek die hij zelf niet eens zo bijster geslaagd vond, iemand in het hart gestoken blijkt te hebben, zodat hij, als de Joden onder Petrus' Pinksterpreek, verslagen wordt tot radeloosheid toe. Maar het enige is dit toch niet.

Dan komt het verrassende en kloeke bevel — het Evangelie is altijd een bevel, bevel namelijk van Gods liefde. Petrus zegt bevelend: In de Naam van Jezus Christus de Nazoreeër: Wandel! Het bevel klinkt kloek en direct, en wordt zonder aarzeling gegeven. En daarmee is de eventueel nog resterende weerstand van de verlamde gebroken.

Koningin Juliana

1909 - 1937 - 1962

PRINCELIJK REGIMENT

„...dat ick Godt den Heere,
Der Hoogster Majesteyt,
Heb moeten obediëeren
In der gherechticheyt.

*Ik koos het heersen niet, ik ben er toe geboren:
In dit beperkt domein van leven en van tijd,
Die, onder mij geschikt, God blijven toebehoren,
Door een gerecht gericht te leiden met beleid.*

*Hij, die de wereld schiep, en ons uit ééne bloede
Ontspringen deed, en weer ons uit één bloede herteelt,
Gaf van Zijn macht aan mij, om onheil te verhoeden,
En naar Zijn wil heb 'k loon en gaven uitgedeeld.*

*Want mij bedwingt Zijn tucht, ook ik voel mij regeren
En wordt teruggedrukt, als ik de grens vergeet,
Die mijn bevelen scheidt van 't regiment des Heren,
En ik de onderdaan belasten zou met leed.*

*Maar als 'k onwillens dwaal (wie uwer zou nooit dolen?
En is de stem des volks wel steeds de stem van God?)
Dan zij mijn zaak den Heer der koningen bevelen,
En buk ik en mijn huis onder Zijn hoog gebod.*

*Mijn volk heeft Gods genâ steeds voor mij ingeroepen,
Ik roep Zijn zegen in, wij bidden voor elkaâr.
En groeit een godloos heir uit bandeloze groepen,
Wij waren één in vree, wij zijn één in gevaar.*

*De volkren kentelen, de koningen gaan onder.
De wereld schokt en schudt, de chaos breekt zich baan.
Maar in de woestenij liet God nog dit stil wonder,
Dat als een groene tuin ik en mijn volk bestaan.*

Willem de Mérode.

in Paulus' dagen meer succes hadden dan de apostel. Het kan zijn dat z'n tegenstanders meer geroemd werden dan hij. Ze konden mogelijk met meer „talent" spreken en maaken waarschijnlijk machtiger indruk. Maar wat zegt dat? Succes is nog geen zegen en groot resultaat nog geen bewijs van goed werk. Hoedanig ieders werk is, dat zal het vuur van Gods gericht uitmaken.

Als iemands werk het vuur der beproeving kan doorstaan, dan zal de werker loon ontvangen. Paulus schuwt dit woord „loon" evenmin als de Here Jezus. Wij moeten er ook maar niet bang voor zijn. Waarin dat loon bestaat zegt de apostel niet. En naar mijn mening moeten we daar ook maar niet over piekeren. Het is toch voldoende te weten, dat de Here trouwe arbeid beloont?

Maar de mogelijkheid bestaat ook, dat iemands werk verbrandt. Dan zal hij „schade lijden" zegt de N.V. Een ander vertaalt: „hij zal daarvoor boeten". We mogen ook wel zeggen: „hij zal gestraft worden". In elk geval zal het loon hem ontgaan. Het is toch een straf voor een mens als z'n werk mislukt blijkt. Dat wil niet zeggen, dat zulk een werker zelf zal vergaan. Paulus gaat er vanuit, dat hij een christen is, die in Jezus Christus gelooft. Hij zal dus behouden worden. Maar „als door vuur heen". D.w.z. ternauwernood, op het nippertje. Hij zal zijn als een „brandhout uit het vuur gerukt".

Daar mochten alle werkers, die op een of andere manier arbeid aan de gemeente verrichten, wel wat meer aan denken. We horen liever van „leraren die blinken zullen gelijk de sterren". (Dan. 12 : 3 O.V.) Dat een dienaar des Woords ternauwernood behouden zal worden, vinden we maar een vreemde gedachte. Dat er veel „hout, hooi en stro" verwerkt wordt, dat eens in het gericht zal vergaan, dringt maar moeilijk tot ons door. Er verscheen jaren geleden een boekje onder de titel: „Kan een herder zalig worden?" Dat deze vraag tot de gemeente is doorgedrongen denk ik niet. En het is de vraag of het wel tot de herders is doorgedrongen. We mochten, dunkt mij, wel met wat meer „vrees en beving" vervuld zijn als we denken aan de dag des oordeels, wanneer het vuur ons werk zal beproeven. Dat geldt niet alleen van dominees en ouderlingen en diakenen, maar van alle leden der gemeente ook. Want zij hebben allen een ambt en hebben allen werk aan de gemeente te doen. Door elkan- der op te bouwen en te waarschuwen. En door buitenstaanders te trekken door hun wandel. Wie anderen afstoot door een slordige wandel verwerkt stro. Wie wettisch leeft werkt met hout. Wie lasten oplegt te zwaar om te dragen bouwt niet op. Wie eigen meningen verkondigt en die uitgeeft voor het Woord Gods zal in het vuur der beproeving straf dragen. Wie niet dienen wil maar heersen, zal geen loon ontvangen. Heel wat gevierde sprekers konden wel eens behouden worden „maar als door vuur heen". Een woord om van te beven.

* * *

De gemeente is Gods tempel

Het is niet goed als de gemeente zo geweldig tegen mensen op ziet. Want de gemeente is er niet voor de „leiders", maar deze zijn er voor de gemeente. Dat wil Paulus de kerk van Korinthe inprenten als hij schrijft:

„Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt en dat de Geest Gods in u woont? Zo iemand Gods tempel schendt, God zal hem schenden.

INHOUD

„Wandel!"	K. J. P.
Gedicht	Willem de Mérode
De kwaal der verdeeldheid en haar genezing (IV)	H. J. J.
Na het feest	Red.
Na vijf jaar (IV)	C. V.
Het komende Concilie (II)	J. M.
Antwoord 57 van de Catechismus (IV)	B.T.
Rondblik	H. S.
Boekbespreking	A. L. V.
Persschouw	C. V., P. A. H.
Kritische krabbel	Frater
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

De kwaal der verdeeldheid en haar genezing

(De gemeente van Korinthe)

IV

Fundament en opbouw

In de voorafgaande verzen heeft de apostel gezegd, dat de gemeente de akker is en de arbeid aan de gemeente heeft hij vergeleken met planten en natmaken. In het laatste voorgaande vers heeft hij haar Gods bouw- werk genoemd. In de verzen 3 : 10—15 gaat hij op dat beeld door. Hijzelf heeft als een kundig bouwmeester het fundament gelegd. Hij heeft de gemeente mogen stichten. Het spreekt vanzelf, dat een verstandige bouwer van een huis begint met het leggen van een fundament. Dat is niet om in te roemen. Dat doet ieder goed vakman. Bovendien sluit Paulus alle eigenroem uit door te schrijven: „naar de genade Gods, die mij gegeven is". God heeft hem „vervaardigd" apostel te mogen zijn en het is hem gegeven het Evangelie te verkondigen. Een ander mag daarop bouwen. Zoals Apollos en anderen in Korinthe hebben gedaan.

„Maar ieder zie wel toe, hoe hij daarop bouwt. Want een ander fundament, dan dat er ligt, namelijk Jezus Christus, kan niemand leggen. Is er iemand, die op dit fundament bouwt met goud, zilver, kostbaar gesteente, hout, hooi of stro, ieders werk zal aan het licht komen. Want de dag zal het doen blijken, omdat hij met vuur verschijnt, en hoedanig ieders werk is, dat zal het vuur uitmaken. Indien het werk, dat hij er op gebouwd heeft, stand houdt, zal hij loon ontvangen, maar indien iemands werk verbrandt, zal hij schade lijden, doch hij zelf zal gered worden, maar als door vuur heen".

Paulus heeft door verkondiging van het Evangelie de gemeente vergaderd. Hij heeft

joden en heidenen tot geloof gebracht. Tot geloof in Jezus Christus. In Hem heeft de gemeente alles wat tot haar redding nodig is. Christus is haar gegeven tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiliging en verlossing". Dat bedoelt Paulus als hij schrijft, dat hij het fundament heeft gelegd. Maar wie nu verder werkt aan de uitbouw en voortbouw van de gemeente moet wel zien hoe hij dat doet.

Bij de bouwerij konden in de dagen van Paulus allerlei materialen worden gebruikt. Hij noemt: goud, zilver, kostbaar gesteente, hout, hooi of stro. Er werden paleizen gebouwd, waaraan de edele metalen en het kostbare marmer niet werden gespaard. Veelal werd hout gebruikt en wij zouden zeggen, dat dit toch een best materiaal was. Waarschijnlijk heeft de apostel bij de keuze van dit beeld reeds de gedachte in z'n hoofd gehad, dat heel het bouwwerk door vuur zal worden beproefd. Daarom zal hij „hout, hooi of stro" noemen als minderwaardig materiaal, dat door vuur wordt verteerd. Men gebruikte oudtijds wel stoppelen of stro om de daken mee te dekken. Zoals men op Java bijv. alang-alang als dakbedekking gebruikt, als ik het wel heb.

Ik denk niet, dat Paulus wil zeggen, dat bij het bouwen van een huis geen hout of stro mocht worden gebruikt. Maar hij wil wel zeggen, dat het er bij de opbouw van de gemeente zeer op aankomt hoe iemand dat doet. Ieders werk zal eens aan het licht komen.

Het zal in de dag der dagen blijken, wiens werk aan de gemeente goed was en wiens arbeid slecht. Dat wordt tijdens dit leven niet uitgemaakt. Dat maken mensen niet uit, maar de Here Christus. In de dag des oordeels. Die met het vuur de beproeving verschijnt. Het is best mogelijk, dat valse leraars

Want de tempel Gods, en dat zijt gij, is heilig!"

Dat een tempel heilig was ondervond bij geen joden of heidenen tegenspraak. Dát stond voor de gemeente van Korinthe vast. Wie een tempel schond was des doods schuldig. Welnu, zegt Paulus, past dan op dat niemand u, gemeente Gods, schendt. Gij, gelovigen van Korinthe, zijt Gods tempel. Gods Geest woont in en onder u. Gij zijt het eigendom van Christus en woonstede van de Heilige Geest.

Als we deze brief doorlezen verbazen we ons, dat Paulus dit durft schrijven. Waren er geen partijen? Duldde men geen ontucht? Waren er geen misstanden bij de viering van het Heilig Avondmaal? Twijfelden sommigen niet aan de opstanding van Christus? Bedroefde men daarmee de Heilige Geest niet? Het is allemaal waar en toch: gij zijt de tempel Gods! Wat moet God een geduld met zijn volk hebben. Wat moet de Heilige Geest barmhartig en lankmoedig zijn, dat Hij het lang bij een gemeente wil uithouden, waaraan veel ontbreekt. Dat is een grote troost voor de gemeente. Maar de vermaning moet ook ter harte genomen worden: „Wie de tempel Gods schendt, God zal hem schenden”.

Heeft Paulus bij het schenden van de tempel gedacht aan de partijschappen? Of aan misstanden bij het Heilig Avondmaal? Of aan verkeerde leringen? Of aan het dulden van ontuchtigen? Waarschijnlijk aan al deze zaken. Laten wij maar toezien, dat wij Gods kerk, de gemeente van Jezus Christus niet schenden. Dat kan op allerlei manier. Dat kan door mensen te eren boven de maat. Want dat verdeelt en schendt de gemeente Gods. Dat kan door te binden aan opvattingen, die boven de Schrift uitgaan. Dat kan gebeuren door, sectarisch, gemeenschap te weigeren met broeders en zusters, die God wel heeft aangenomen. Het kan aan de andere kant ook door wereldse praktijken in de kerk te dulden. Zou er één kerkgemeenschap zijn, die er helemaal aan ontkomt de tempel Gods te schenden? Zou er één kerkformatie zijn, die onschuldig is aan de bestaande verdeeldheid? De tempel Gods beperkt zich niet tot één georganiseerde kerk, maar omvat allen, die hun zaligheid in Jezus Christus zoeken en vinden. Die tempel is zeer geschonden en dat moet ons zeer aan het hart gaan. En we moeten begeren om één te zijn met allen, die bij onze Here Jezus Christus behoren. Want de tempel Gods, en dat zijt gij (gelovigen), is heilig!

Roem in mensen is dwaas

Paulus waarschuwt voor de wijsheid der wereld, die dwaasheid is voor God. Laat niemand zich bedriegen: „Indien iemand meent wijs te zijn in deze tijd, hij worde dwaas, om wijs te worden. Want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid voor God”. „Wijs zijn in deze tijd” betekent: wijs zijn naar de maatstaf der wereld. Wie meent wijs te zijn (naar de opvatting der wereld) worde dwaas (in het oog der wereld), om echt wijs te worden. Want wat wijs is voor de mensen is dwaasheid voor God. Dat bewijst Paulus met een aanhaling uit Job 5 : 12: „Die de wijzen vangt in hun sluwheid”; en uit Psalm 94 : 11: „De Here weet, dat de overleggingen der wijzen vruchteloos zijn”. De wereld is vol van „wijzen”, maar wat brengen ze er van terecht? In hun wijsheid kennen ze God niet en weten ze van geen zonde en van geen genade en daarom is hun werk ijdel. Ze denken God te kunnen ontlopen, maar hij vangt hen in hun eigen sluwheid, die hun tot een valstrik wordt. Ze roemen in mensen en willen geroemd worden, maar het resultaat is het tegendeel van roemvol.

„Daarom, niemand beroeme zich op mensen; alles is immers het uwe: hetzij Paulus, Apollos of Cephas, hetzij wereld, leven of dood, hetzij heden of toekomst, het is alles het uwe; doch gij zijt van Christus, en Christus is van God”. De neiging om in mensen te roemen is werelds. Men meent er wijs aan te doen, maar het is eenvoudig dwaas. Het is niet wijs om z'n vreugde en eer in te stellen, dat men deze of die tot leraar heeft gehad en dat hij toch zulk een goed en wijs en heilig man was. Nog minder wijs is het om de één te verheffen met neerhaling van een ander. Want behalve dat het met die goedheid en wijsheid en heiligheid niet meevalt moet de vraag gesteld worden: „wat hebben zij, dat zij niet ontvangen hebben?”

Verder: de gemeente is erfgenaam van alles. Zij zal met Christus over alle schepselen regeren. Zowel Paulus als Apollos als Cephas zijn van en voor de gemeente. Deze is er niet voor hen, maar zij zijn er voor de kerk des Heren. Dit geldt ook van wereld, leven en dood. Dat wil niet zeggen, dat de gelovigen deze wereld moeten liefhebben. Maar wel, dat de verlorne wereld de erfenis der gemeente zal zijn. Zoals de Here Jezus gezegd heeft, dat de zachtmoedigen het aardrijk zullen beërven. Ook het leven is voor de gemeente. De gelovigen hoeven het leven niet te verachten, maar door het geloof in Jezus Christus mogen ze er van genieten. En de dood hebben ze niet te vrezen, want Jezus Christus heeft de dood overwonnen. En voor hen, die in de Here sterven, is de dood een doorgang tot het eeuwige leven. Zowel het heden als de toekomst is voor het volk Gods. Ze mogen niet zo voor de toekomst leven, dat zij het heden vergeten. Evenmin mogen zij zo in het heden leven, dat ze de toekomst uit het oog verliezen.

Het is alles van en voor de gemeente. Is dat niet iets om trots van te worden? Licht hier geen reden om in zichzelf te roemen? Geen sprake van, want de gemeente is niets in zichzelf, maar zij is van Christus. En Christus is van God. Zodat ieder die roemen wil daartoe alle gelegenheid heeft. Laat hij maar roemen in Christus en in God, die Hem gezonden heeft.

We zingen graag: Alle roem is uitgesloten. Een prachtig en waar woord. Als het maar niet alleen bij het zingen blijft. Laten we er naar doen.

H. J. Jager.

NA HET FEEST

Ons volk heeft met grote vreugde de verjaardag van Koningin Juliana en het zilveren huwelijksfeest van ons koninklijk Echtbaar gevierd.

In wie zich realiseerde welk tijdsgevoel wij beleven, groeide daarbij de dankbaarheid en de verwondering dat wij deze gedenkdagen móchten vieren. Zij spraken er immers met krachtige en duidelijke taal van welk een rijkdom wij, nederlanders, bezitten — welke rijkdom wij nog van God ontvangen.

Wij willen ook in „Opbouw” uiting geven aan deze vreugde, dankbaarheid en verwondering. Om het met schone woorden van Willem de Mérode te zeggen: God liet ons in de woestenij van een schokkende en schuddende wereld en in de zich baanbrekende chaos nog het stille wonder, dat de Koningin, de Prins en de Prinsessen met ons volk als een groene tuin mogen bestaan.

Wij weten het dat in de harten van de Opbouw-lezers de bede leeft en blijft leven: „O God, vervul de Koningin, de Prins en de Prinsessen met Uw genade; verlicht ze door Uw Geest, leidt ze door Uw woord — en erbarm U over ons volk!”

Red.

Na vijf jaar

IV

Grijpt terug naar het oude

In enkele artikelen hebben we een paar dominerende trekken van het leven, werken en strijden der oude christelijke kerken getekend. Over het leven, werken en strijden van die kerken zoals dat volbracht werd naar de wil van Christus welke Hij ons in zijn woord heeft bekend gemaakt.

Uiteraard heb ik dat in deze reeks expres gedaan.

Want — het klinkt reeds bijna als een cliché — we leven, óók kerkelijk, in een tijd van allesdoordringende crisis. De twee wereldoorlogen, met wat daartussen gebeurde, betekenen een overgang in de geschiedenis der mensheid groter dan die welke haar uit de middeleeuwen naar de nieuwe geschiedenis leidde, groter ook dan die welke zich in en door de franse revolutie voltrok. Zeker, we kunnen de diepte, de omvang van deze omwenteling nog niet ten volle peilen. We leven er nog te dichtbij, we staan er zelfs in feite nog middenin. Maar wat wij ervan waarnemen is reeds zóveel en grijpt reeds zo diep in alle geledingen en sectoren van het mensenleven in, dat het zo juist neergeschreven oordeel ten volle gerechtvaardigd is.

En, zoals ik reeds zei, in de omwentelingen, welke zich thans in het leven der mensheid voltrekken is ook de kerk betrokken. Men moet wel stekeblind zijn om niet te merken, dat ook daarin „alles woelt om verandering”. Er is een crisis ten aanzien van de verworvenheden, de zekerheden, de traditionele groeperingen als misschien nog nimmer tevoren werd doorleefd. Ook in de christenheid, in alle sectoren ervan — speciaal ook in de theologie — is men zich aan het „heroriënteren”, ontdekt men nieuwe problemen en zoekt men nieuwe oplossingen voor de oude. Lang voorgestane opvattingen, lang vastgehouden tradities, lang als norm erkende leefregels worden dubieus geacht of zijn reeds losgelaten. En hartstochtelijk zoekt men naar iets nieuws dat, beter dan wat voorbijging, de kerk en de gelovigen hun weg door de wereld zal wijzen.

Wat door de Wereldraad der Kerken en de door deze gestimuleerde instanties, speciaal ook op het gebied van de theologie, werd en wordt gepresteerd is enorm. Die Wereldraad is inderdaad een wereldmacht geworden. Men krijgt bovendien de indruk dat wat wij

ervan merken nog slechts de aanvangen zijn van een revolutie, die zich, naar de mens gesproken, onafwendbaar gaat voltrekken. En wat wij van deze revolutie te wachten hebben is onheilspellend. Men leze prof. Zuidema's kritiek op de „boodschap” van de Wereldraad maar eens na!

Wat ons in deze situatie vooral ook moet bezig houden is de verandering welke bezig is zich te voltrekken in wat vanouds de Gereformeerde volkskring was. Daarmee zijn we immers op alle mogelijke wijze verbonden. Die is ons — die moet ons althans — onvergetelijk zijn. Vandaaruit gaan bovendien overal ononderbroken invloeden en impulsen naar ons uit. Speciaal naar hen die ook wat verder willen kijken dan de grenzen van de eigen kring.

Reeds meermalen hebben we op deze veranderingen gewezen. Er is in de gereformeerde wereld een kentering in de waardering van de Heilige Schrift. En van de confessie. De typisch gereformeerde levensstijl is aan het verdwijnen. Grenzen worden verdoezeld. Kleuren verbleken. De rechtmatigheid en noodzakelijkheid van Afscheiding en Doleantie worden in twijfel getrokken, of hoogstens alleen voor de situatie waarin deze kerkreformaties plaats vonden erkend.

In zijn belangwekkend boek „De Christelijke Levenswandel” geeft Ds F. H. van Meyenfeldt van deze verandering een duidelijke en rake karakteristiek. Hij wijst daarin ergens op de tegenstelling welke er bestaat tussen de door de leiding gevende instanties van de Herv. Kerk voorgestane opvattingen omtrent de plaats en de taak van de kerk en de gelovigen in deze wereld en de opvattingen welke in de gereformeerde wereld daaromtrent werden gehuldigd en schrijft dan: „De spanning tussen deze twee zienswijzen is niet bepaald bevorderlijk geweest voor een rustige en efficiënte ontplooiing van het protestants christelijke leven in ons land. Zo heeft de hervormde visie in de laatste decennien een krachtig offensief geopend, dat in vele opzichten overrompelend heeft gewerkt. Stond in het begin een vrij hecht gereformeerd front daar tegenover, na de oorlog is er aan de onderlinge samenhang heel wat gaan ontbreken binnen het gereformeerde kamp. De onderlinge liefde raakte zoek. En zoals dat gaat, dan worden futiliteiten fataliteiten: een catastrofale scheur ontstond.

Het gevolg hiervan was zoiets als een opgebroken situatie. Allerlei moderne geestesstromingen kregen ineens een onevenredig grote invloed. De solidariteit verdween geheel en al. Een zekere morele „upper ten”, die al lang zich een eigen stijl veroorloofde, en de „gereformeerde zede” vaarwel zei, greep nu de kans om van de zelfkant tot een centrale positie door te dringen. Ds Buskes heeft over dit toenemend „champagnechristendom” binnen gereformeerde kring behartigenswaardige dingen gesproken. In elk geval, het getij werd er voor de gereformeerden niet gunstiger op. Verscheidene figuren gingen het idee koesteren, dat men vanuit de hervormde visie veel soepeler kon manoeuvreren in het gevecht met de tijd. Wanneer men zich niet behoeft te binden aan allerlei principes en ordiantien, is het uiteraard veel gemakkelijker om zijn houding aan te passen aan de bliksemsnelle overgangen waarvoor de steeds wisselende omstandigheden ons stellen. Er is dan ook duidelijk bij de gereformeerden zoiets als een geschokt zelfvertrouwen te constateren. Men heeft het gevoel dat de grond waarop men staat aan alle kanten afbrokkelt. Bovendien moeten steeds meer oude machtsposities worden ontruimd en telkens schijnen oude beginselen door nieuwe te moeten worden vervangen. Ik wil vandaag niet me tegen iets verklaren, waarvan ik over tien jaar misschien zal moeten zeggen, dat ik er vóór ben, is de typische „fin-de-siècle”-stemming waarin velen leven. Ze hebben het gevoel op een zinkend schip te staan, en er zijn er die zich al bij de reddingsboten hebben opgesteld om straks van een veilige plaats verzekerd te wezen”.

Tot zover Ds Von Meijfeldt. Het citaat was lang, maar belangrijk en duidelijk. We gaven juist hem het woord om het oordeel van een onbevooroordeelde te vernemen.

* * *

In een crisis-situatie als waarin wij thans verkeren ziet men het dikwijls gebeuren, dat velen zich onrustig, soms zelfs nerveus afsloven om toch vooral niet achteraan te komen. Ze houden zichzelf en anderen voor, dat het overall moet komen tot heroriëntatie, verandering, vernieuwing, reformatie. Het oude, zo roept men, moet worden losgelaten. Nieuwe tijden vragen om een nieuwe aanpak van de kwesties van kerk, staat en maatschappij. Nieuwe wegen moeten worden gebaad en ingeslagen. Het schijnt in zo'n periode soms, dat er geen groter kwaad bestaat dan het trouw blijven aan wat door vorige geslachten werd gedaan en is overgeleverd. Wie de tijd vlak na de eerste wereldoorlog bewust heeft meegemaakt, herinnert zich ongetwijfeld nog dat toen in de gereformeerde wereld de kreet „reformatie” niet van de lucht was. Week in week uit werden de broeders opgeroepen om ten aanzien van ieder aspect en iedere uiting van het christelijke en kerkelijke leven tot reformatie over te gaan. Het was wel wat véél. En ook een beetje te haastig en te oppervlakkig! Er kwam dan ook van zo'n reformatie niet veel terecht!

Neen, wat in een crisis-situatie voor de kerk en voor alle gelovigen vóór alles nodig is, dat is, dat ze zich bezinnen op wat in iedere storm die over de mensheid en de kerk raast, zonder enige reserve moet worden **vastgehouden**.

Ze moeten zich steeds afvragen wat de **vaste grond** was waarop de kerk en de kinderen Gods onwrikbaar vast kunnen staan en ook metterdaad vast stónden in de loop der eeuwen en waarop zij dat ook in de toekomst blijvend zullen kunnen doen. Men kan dit ook zó zeggen: de kerk en de gelovigen moeten er zich vóór alles rekenschap van geven wat zij in een kinderlijk geloof onwrikbaar moeten vasthouden, wat dus hun leven voluit moet beheersen, om op nieuw opkomende vragen het goede antwoord te kunnen geven en in een nieuwe situatie de enig goede weg te kunnen vinden.

Het is dan ook zó, dat iedere werkelijke reformatie voor alles hierdoor gekenmerkt wordt, dat zij steeds weer **terug grijpt** naar het verleden, naar het oude.

Zeker, dit klinkt vreemd, ja paradoxaal.

Wij zijn immers geneigd om, als wij over reformatie horen spreken, vóór alles te denken aan het **nieuwe** dat daardoor in de kerk is gekomen: een nieuwe prediking, een nieuwe kerkelijke orde; een nieuwe eredienst, een nieuwe kijk op de mens en zijn taak, op de staat en de maatschappij. En ongetwijfeld

brengt elke reformatie veel nieuws. Zij anticipeert in deze bedeling op de tijd waarin alles nieuw zal worden.

Maar toch — vóór alles is een reformatie toch een teruggrijpen op het oude dat vergeten of veracht werd. Het is een opnieuw ontdekken van wat eenmaal leefde, maar sindsdien verstikte en verkwijnde. Luther en Calvijn grepen terug naar „de oorsprong”. Naar het woord van Jezus Christus en de apostelen, naar de leer en de orde en de dienst van de oudste christelijke kerken. Calvijn componeerde een, ten opzichte van de toen in heel Europa in zwang zijnde roomse mis, geheel nieuwe liturgie. Maar hij zette reeds in de titel ervan dat wat hij had opgesteld geheel was „overeenkomstig de gewoonte der oude kerk”. En bij Afscheiding en Doleantie ziet men precies hetzelfde. Het kenmerkende van deze reformatische bewegingen is immers, dat ze teruggrijpen naar de oude confessies en de oude kerkorde. Men kan en moet het zelfs zó zeggen, dat juist door

dit teruggrijpen naar dat oude, naar het oorspronkelijke, naar dat wat altijd blijven moet, de energieën werden losgemaakt waardoor het leven van de kerk en de mensheid in zo velerlei opzicht werd vernieuwd.

* * *

Om te laten zien hoe het er met de trouwe kerk en de ware gelovigen in een crisis-tijd voorstaat, hebben we iets verteld van het leven, werken, strijden van de oude christelijke kerk. Van die kerken, die keer op keer, soms zelfs op demonische wijze, werden vervolgd.

Want in het leven en de strijd van die kerk trad stralend aan de dag waar het in het leven en de strijd van de kerk om gaat. Daarin kwam uit wat het fundament, de kracht, de roeping der kerk is. En — hoe zij de wereld overwon!

We hopen de volgende week daaruit, een „les” te trekken voor onze tijd.

C. V.

Het komende concilie

II

Kunnen niet-roomsen ook worden uitgenodigd?

In ons eerste artikel hebben we geschreven over de vraag wat we onder een algemeen of oecumenisch concilie moeten verstaan volgens het rooms-katholieke kerkrecht. Ons antwoord op deze vraag was: een algemeen concilie is een plechtige bijeenkomst van alle bisschoppen van de wereld, die de eenheid met de bisschop van Rome oftewel de paus, onderhouden, teneinde gemeenschappelijk te beraadslagen over vraagstukken die de gehele christenheid aangaan. Om werkelijk een algemeen of oecumenisch concilie te zijn, moet het door de paus worden bijeengeroepen en door hem zelf of door een pauselijke legaat worden gepresideerd. U ziet dit is allemaal goed rooms. De paus is het hoofd van de kerk. En algemeen heeft betrekking op de gehele wereldkerk voorzover die de paus als hoofd erkent; en „de vraagstukken die de gehele christenheid aangaan” zijn in de eerste plaats de vraagstukken die de rooms-katholieke christenheid aangaan. Wat daar buiten ligt behoort niet tot de kerk en tot de christenheid. Nu moet ik er terstond aan toe voegen, dat dit denken door vele rooms-katholieke theologen verlaten is voorzover dat zij van mening zijn, dat buiten de Rooms-Katholieke Kerk zich ook een deel van de christenheid bevindt. Het rooms-katholieke kerkrecht houdt met het deel van de christenheid dat zich buiten de Rooms-Katholieke Kerk bevindt echter geen rekening.

Nu de vraag van hierboven.

Kunnen niet-roomsen worden uitgenodigd tot het concilie?

Dit is een belangrijke vraag in verband met de oecumenische aandacht die het concilie geniet buiten de roomse kringen. Het is ook een belangrijke vraag in verband met de bredere oecumenische aandacht die het komende concilie binnen de kringen van de Roomse Kerk zelf geniet. Daar zijn er velen, die min of meer uitzien naar een poging van de zijde van de Roomse Kerk ondernomen, tot officieel contact met de protestantse kerken, vooral nu, naar men meent, die protestantse wereld een zeker adres heeft gevonden in de Wereldraad van Kerken. Zoals de roomse lokale kerken over de hele wereld hun centraal adres hebben in de pauselijke Stoel zo hebben de protestanten een centraal adres gevonden in de Wereldraad, of zijn althans, naar het besef van vele roomsen, op weg dit centraal adres te vinden.

Is het mogelijk voor de paus om niet-roomsen uit te nodigen tot deelname aan het concilie?

E. van Montfoort zegt in zijn reeds genoemde studie „Het komende Algemene Concilie en het Herenigingsvraagstuk”, dat het kerkelijk „wetboek” geen rekening houdt met een dergelijk probleem. Het voorziet daar niet in. Het heeft daar niet mee kunnen rekenen. De wettenmakers voor de kerk hebben niet vooruit kunnen voorzien dat een kerkelijke situatie zou kunnen ontstaan als de tegenwoordige.

Maar, zo meent hij, aan de hand van de

geschiedenis is deze vraag bevestigend te beantwoorden. De paus en de bisschoppen kunnen binnen het kader van een algemeen concilie met een ander dan het bovenomschreven doel, optreden als een college, „waarmee de andere christelijke Kerken en belijdenissen onderhandelen over de mogelijkheden van herstel van de gemeenschap”. (blz. 7).

Hij voert uit de historie voorbeelden aan van concilies die bijeengeroepen waren met het uitdrukkelijke doel tot herstel van kerkelijke eenheid te komen.

Het concilie van Ferrara-Florence noemt hij. Dit was uitdrukkelijk bijeengeroepen om tot herstel van de kerkelijke eenheid te komen met de oosterse Kerken. De bisschoppen, die de eenheid met de pauselijke Stoel niet onderhielden, waren in de openbare bijeenkomsten en in de commissievergaderingen, dus vóórdat de gemeenschap formeel was hersteld, volkomen gelijkberechtigd met de katholieke deelnemers, schrijft Van Montfoort.

Hij verwijst ook naar het concilie van Trente. Door dit concilie — het concilie van de contra-reformatiebeweging — waren de protestantse afgevaardigden uitgenodigd om vrij het woord te voeren. Zij zijn niet gekomen. Dat is wat anders. Maar de uitnodiging was er.

Hij verwijst in de derde plaats naar het Vaticaans concilie van 1869—'70. Bij gelegenheid van dit concilie zijn pogingen in het werk gesteld om contact te zoeken met de oosterse christenen, de anglicanen, de oud-katholieken en andere protestantse groeperingen. De pogingen tot contact-oefening zijn zelfs zeer intensief geweest. Bij de vraag, die toen in behandeling kwam of en zo ja, op welke wijze bij de convocatie van dit concilie ook de niet-katholieke christenen moesten worden uitgenodigd, maakte de centrale commissie een onderscheid tussen de niet-katholieke kerken, „die geldig gewijde bisschoppen hebben”, en de andere kerken die deze niet hebben. De kerken, die „geldig gewijde bisschoppen hebben”, zoals de oosterse kerken, hadden een streep voor. Alleen al om de reden, dat volgens de kerkelijke „wetten” bij Rome, een uitnodiging om deel te nemen aan een concilie alleen aan bisschoppen kan worden gedaan. De herders en leraars in de reformatische kerken „missen” de „geldige wijding”. Of je nu doctor in de theologie, of professor in de theologie bent, of maar „gewoon” dominee, dat verandert allemaal niets aan de zaak. Naar roomse opvatting behoren al die mensen, die in de reformatische kerken op de een of andere wijze ambtelijk gekwalificeerd zijn tot de „ongewijden” of tot de lekenstand. Waartoe ze dan ook inderdaad behoren. We zeggen dit laatste even uitdrukkelijk er bij. Ten overvloede. Alle lezers van ons blad weten dit. Maar het is goed om het hardop te zeggen. Wij kennen de onderscheiding van Rome tussen clerus en leken niet. De heilige Schrift kent die ook niet. We bevinden ons in dit opzicht in goed gezelschap tegenover Rome en haar kerkelijk „recht”. Het is misschien nuttig om er bij te bedenken, dat die predikanten in reformatische kerken, die de neiging hebben het bijzondere ambtelijk gewaad voor de bedienaar van het

Goddelijk Woord weer in te voeren, door het dragen van een toga wel meewerken om bij de gemeente bedektelijk het oude onderscheid tussen clerus en leken weer te introduceren, maar daardoor de aanvaarding door Rome als „geldig gewijd”, zich geenszins zullen verwerven.

Bij het samenroepen van het Vaticaans concilie is het zo gegaan, dat na ampele bespreking in de centrale commissie besloten werd om de geldig gewijde bisschoppen in andere dan de Roomse Kerk niet in de officiële convocatie aan de „eigenlijke concilievaders” op te roepen, maar in een afzonderlijk schrijven. In dit afzonderlijk schrijven werden de oosterse bisschoppen door de paus gevraagd om naar het concilie te komen.

Enige dagen later — 13 september 1868 — richtte de paus zich in een ander schrijven tot de protestantse groeperingen, met de vermaning, om ter gelegenheid van het concilie de terugkeer tot de éne Kerk in overweging te nemen, en de God van erbarming vurig te bidden, dat Hij „de scheidingsmuren neerhale, de duisternissen van de dwalingen bannet, en hen in de schoot van de heilige Moeder, de Kerk, terugvoere, alwaar hun voorvaderen bloeiende weiden des levens vonden, en waar alléén de hele leer van Christus bewaard en overgeleverd, en de geheimenissen van de goddelijke genaden uitgedeeld worden”.

Bij de oosterse bisschoppen vond de uitnodiging van de paus geen gunstig onthaal. Van Montfoort deelt mee, dat onderscheidene patriarchen (zo die van Constantinopel, die van

Jerusalem en die van Alexandrië) zelfs weigerden de brief van de paus in ontvangst te nemen. De patriarch van Antiochië liet de brief na ontvangst terugbezorgen. Onder de Armeense bisschoppen was een groep die welwillend stond tegenover een eventuele hereniging met Rome, maar deze hereniging moesten het afleggen tegen de „Katholikos” van Etsjmiatzin, Kework IV, die tegen het plan was en die nimmer heeft laten weten of hij de brief, die hem in twee exemplaren toegezonden was, ontvangen heeft. De patriarch van de Koptisch-Ethiopische Kerk liet de brief onbeantwoord; de patriarch van de Jacobieten, zelf niet ongenegen, zag er van af om mee te doen vanwege de anderen. De patriarch van de Nestorianen, die niet vrij was van het anglikaanse Engeland, kon uit politieke overwegingen geen positieve stappen doen, aldus Van Montfoort.

Onder de protestanten waren er enkelingen, die veel goeds van het concilie verwachtten. Het meest positieve geluid kwam uit Engeland. De zogenaamde Oxford groepering in de Anglikaanse Kerk stond sympathiek tegenover Rome. Over het algemeen waren er onder de protestanten niet veel die in positieve zin stelling namen. De meerderheid stond afwijzend tegenover het pauselijk schrijven.

Dat was omstreeks 1870.

Nu, na ruim negentig jaren, staat het er in de brede protestantse wereld wel enigszins anders voor. Daar komen we nog op terug.

(Wordt voortgezet)

J. Meester.

Antwoord 57 van de Catechismus

Kritische hemerkingen op Prof. dr K.J. Popma „Levensbeschouwing” III, blz. 191-235

IV

DE OPWEKKING VAN LAZARUS

Een volgende noot bij de „Opmerkingen naar aanleiding van (Antw. 57 van) de Heidelbergse Catechismus” betreft hetgeen Prof. Popma schreef over de opwekking van Lazarus uit de doden (Joh. 11) en met name het woord, dat Jezus tot Martha gesproken heeft: „Ik ben de opstanding en het leven; wie in Mij gelooft zal leven, ook al is hij gestorven”.

Martha is diep bedroefd: haar broer Lazarus is gestorven. Indien Jezus eerder gekomen was, dan zou Hij Lazarus van zijn dodelijke ziekte hebben kunnen genezen.

Jezus troost haar. Hij is naar Bethanië gekomen om zijn gestorven vriend uit de doden op te wekken. Daarom zegt Hij tot Martha: Uw broeder zal opstaan. Omdat Martha niet weet wat Jezus van plan is te doen, reageert zij op Jezus' woord met de opmerking: Ik weet dat hij zal opstaan bij de opstanding ten jongsten dage. Maar Jezus had bedoeld dat Hij als machthebber over de dood Lazarus nú zal gaan opwekken.

Van dit gesprek geeft Popma nu de volgende interpretatie: Jezus zou aan het opstandingsgeloof van Martha een ingrijpende correctie hebben willen aanbrengen. Haar opstandingsgeloof zou Hij ontoereikend hebben gevonden. Zij moest leren verstaan, dat wie in de Zoon gelooft de opstanding van het vlees al heeft, hier en nu. Daarom zou Jezus met de woorden: Ik ben de opstanding en het leven, Martha's geloofsuitspraak duidelijk hebben gediskwalificeerd. Hij zou Martha de les hebben willen geven: „Wie in de Zoon gelooft heeft eeuwig leven: hij heeft ook hier en nu onmiddellijk deel aan de opstanding van het vlees en eeuwig leven” (III. 203).

Wij kunnen deze interpretatie van Jezus' gesprek met de bedroefde Martha niet aanvaarden. Als Jezus zegt: Ik ben de opstanding en het leven, dan wil Hij dat Martha het oog op Hem zal richten, die als de Christus ook over dood en graf te beschikken heeft. Daarom voegt Hij er aan toe: Wie in Mij gelooft zal leven, ook al is hij gestorven. Dat zal aanstonds blijken, als Hij bij het graf gekomen tot haar gestorven broeder zeggen zal: Lazarus, kom naar buiten! Dan zal Lazarus leven, ondanks het feit dat hij al reeds drie dagen in het graf gelegen had. Leven! — al was hij gestorven.

De woorden van Jezus zijn dan ook geen

correctie op en een diskwalificatie van Martha's belijdenis. Hij vraagt alleen de volle aandacht voor Hem, die van de Vader macht ontvangen heeft om gestorvenen op te wekken uit de graven, zoals Hij nú Lazarus gaat opwekken en zoals Hij ten jongsten dage allen, die in de graven zijn, zal doen uitgaan; wie het goede gedaan hebben tot de opstanding ten leven, wie het kwade bedreven hebben tot de opstanding ten oordeel (Joh. 5 : 28, 29). Vandaar Jezus' nadrukkelijke vraag tot Martha gericht: Geloof je dat?

Zo is de opwekking van Lazarus maar niet alleen profetisch in de zin van uitzicht gevend op de verre toekomst, op de nieuwe aarde-en-hemel, maar ook een opzienbarende teken van Christus' verlossings- en vernieuwingsmacht en voorts een waarborg en onderpand van de wederopstanding des vleses.

Wij kunnen dan ook evenmin aanvaarden hetgeen Popma in zijn beschouwingen nog verder aan Jezus' woorden: „Wie in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven” verbindt. Hij zegt: „Deze uitspraak is voor ons bijna niet te peilen. Er ligt in opgesloten dat de gestorven mens die in de Zoon van God gelooft gestorven mens en toch levend mens is”. Het is mij onmogelijk in Jezus' woorden deze diepzinnigheid te lezen. Volgens mij wilde de Heiland aan Martha te verstaan geven, dat de dood van Lazarus voor Hem geen beletsel was om hem aanstonds uit de dood op te wekken, als een profetie en teken en onderpand van wat eenmaal met alle doden zal plaats vinden. Maar dat het bericht van de dood en de opstanding van Lazarus ons een zeer sterk argument zou leveren voor de leer van de tussentoestand, zoals die door de kerk van alle eeuwen is aangehangen (III. 204) vermag ik niet te zien.

Dat de loochening van de tussentoestand in strijd is met de geschiedenis van Lazarus, willen we gaarne toegeven. De drie etmalen die Lazarus in het graf had gelegen waren inderdaad zijn tussentoestand. Maar dat de gestorven Lazarus in die tussentijd een levend mens is geweest, naar Popma's mening (zie boven), dat wordt ons in de Schrift op geen enkele plaats gezegd. Er staat nergens b.v., dat Lazarus in zijn drie-daagse doodsstaat actief heeft geleefd en bij de Here in de hemel is geweest.

Dat Lazarus eerst geleefd heeft, daarna drie etmalen in het graf heeft gelegen, om daarna weer uit het graf te voorschijn te komen, doet volgens Popma niets af van, ja bewijst de continuïteit van het leven, een voortgaan van het opstandingsproces. En dát kunnen we niet aanvaarden.

Redactieleden:

Dr. J. BOSCH, P. GROEN, Prof. Dr.
H. J. JAGER, Prof. C. VEENHOF

Adres van Redactie:

H. J. Jager, Jan v. Arkelstr. 7, Kampen

Medewerkers:

Ds. D. van Dijk, Groningen
Drs W. K. van Dijk, Groningen
P. A. Hekstra, Rotterdam
Dr. D. Holwerda, Zuidhorn
Ds. P. K. Keizer, Groningen
Drs J. F. J. Lamet, Eindhoven
Ds. J. Meester, Amsterdam-Z.
Mr. Dr. J. Meulink, Enschede
D. W. L. Milo, Nunspeet
Prof. Dr. K. J. Popma, Utrecht
Drs G. Puchinger, Den Haag
Dr. H. R. Rookmaaker, Leiden
Dr. Ir. J. Stellingwerff, Amsterdam
Ds. B. Telder, Breda
Ds. G. Visee, Kampen
Ds. C. Vonk, Schiedam
Ds. D. K. Wielenga JDzn, Rotterdam
Prof. Mr. H. D. van Wijk, Amstelveen

Geref. Persvereniging Opbouw:

adres secretaris en penningmeester:
Van Lynden van Sandenburglaan 16,
Utrecht

Administratie: Slotlaan 220, Zeist

Heeft Lazarus dan in de drie dagen van zijn dood in een zielelaap verkeerd? Daarop antwoorden wij: bij een gestorvene spreekt men niet van zielelaap. Heel dat begrip „zieleslaap” is onbijbels en stamt uit een verkeerde antropologie. Het hangt samen met een onschriftuurlijke mensbeschouwing. Wie de substantiële dichotomie verwerpt kan onmogelijk meer van zielelaap spreken.

Popma wil telkens weer hen, die wel aan het voortbestaan van de gestorven mens vasthouden, maar zijn beschouwing van een actueel en bewust voortleven van een dode onmogelijk kunnen delen, beschuldigen dat zij een soort zielelaap aannemen. Voor hem schijnt alleen dit dilemma te bestaan: of zielelaap of in de dood bewust en actueel voortleven. Maar dit dilemma behoeven we niet te aanvaarden. Het bestaan van de mens in zijn dood-zijn wordt door God gecontinueerd. Ook de gestorvenen blijven in Gods hand. Al kunnen we het hoe niet nader omschrijven en doorzichtig maken, toch zal Hij, Die ons het aanzijn gaf en ons menselijk bestaan fundeert en constitueert, ons in en door de dood heen doen voortbestaan. Onze identiteit én onze continuïteit ligt gewaarborgd in het woord van de Here Jezus: „De ure komt, dat allen die in de graven zijn naar de stem van de Zoon des mensen zullen horen, en zij zullen uitgaan, wie het goede gedaan hebben tot de opstanding ten leven, wie het kwade bedreven hebben tot de opstanding ten oordeel”. Dat te weten moge ons genoeg zijn. En dan verder maar geen problemen maken.

(Wordt vervolgd)

B. Telder.

Rondblik

Vorige keer heb ik in het kort aangegeven, hoe de Engelsen na de eerste Wereldoorlog met veel handigheid een positie in het Midden-Oosten opbouwden. Nu hoort men nogal eens beweren, dat Engeland na die tijd eigenlijk altijd voor de Arabieren heeft gekozen en de Joden trouweloos aan hun lot heeft overgelaten, niettegenstaande de plechtige verzekering uit 1917, dat men de stichting van een Joods nationaal tehuis zou helpen bevorderen.

In werkelijkheid was de Britse politiek heel wat ingewikkelder en, pas wanneer we de verschillende moeilijkheden, die ze te overwinnen had, hebben leren kennen, krijgen we enig inzicht in de huidige situatie. In de eerste plaats moesten de Engelsen in de nieuw verworven gebieden op hun hoede zijn voor sociale omwentelingen met, in het voetspoor daarvan nationalistische opstanden tegen de Westerse indringer. Ze verkeerden in dit opzicht in een positie, die in de verte doet denken aan die van de Amerikanen in Zuid-Amerika en ze kozen in het algemeen ook dezelfde noodoplossing. Zo lang het maar enigszins mogelijk was stond Engeland als

beschermer achter de koningen, al waren die soms niet anders dan symbolen van de grootste feodale uitbuiting. Maar wat wilde men anders? Als Engeland in Egypte niet op koning Foead en diens hofkniek steunde, gaf het automatisch de weg vrij voor de nationalist en wat er dan met het Suezkanaal zou gebeuren, was geen vraag. Maar die steun aan een door en door corrupte en schatrijke kliek, die vrijwel alle staatsgrond bezat en de natuurlijke vijand was van de straatarme fellah's mocht ook weer niet te ver gaan. Zou het getij kenteren en werd een revolutie onvermijdelijk, dan moest Engeland op tijd de bakens verzetten. Foeads zoon, Feroek heeft dat ervaren, toen Engeland geen hand uitstak om hem te redden voor Naguibs greep naar de macht. Niet alleen in Egypte, maar in alle staten was dit voorzichtige schipperen geboden. Engeland wist beter dan wie ook, dat zijn mandaatgebied Irak beslist niet om koning Feisal had gevraagd, maar hem als een Engelse vazal had moeten aanvaarden. Ook hier zien we dus de Engelsen voorzichtig manoeuvreren tussen steun aan een voor hen betrouwbare, maar door het volk niet gewenste vazal en toegeven van een nationaal reveil, als het niet anders meer kan. De vermoording van de jonge Feisal en de revolutie van Kassem zijn voor Engeland dan ook weer geen rampen, het is de kentering van het getij, waarmee Engeland altijd al rekening moest houden — die het alleen zo lang mogelijk trachtte uit te stellen.

Dit brengt ons naar het volgende vraagstuk, dat de Engelsen onder ogen moesten zien. Hoe lang zouden ze als officieel mandataris de macht kunnen handhaven? Als hun taak als voogd eenmaal afgelopen zou zijn, of als internationale spanningen de vervulling van die taak praktisch onmogelijk maakten — en vanzelfsprekend dacht Engeland hierbij aan de mogelijkheid van oorlog met Italië, later met Duitsland —, als dus de officiële positie niet meer zou kunnen voortduren, zou dan de feitelijke invloed van de Engelsen wél blijven bestaan? Ook hier moest men, al improviserend naar de beste weg zoeken. In de meeste gevallen leek die te bestaan in het handhaven van goede betrekkingen met de vorsten, ondanks de nadelen, die we zojuist bespraken. (Men ziet hier wel, hoe ingewikkeld de problemen van de Engelse buitenlandse politiek waren). In sommige gevallen kon men een bepaald voorrecht — bezetting van de kanaalstrook — behouden in ruil voor concessies aan het opkomende nationalisme. In andere gevallen was militaire hulp het aangewezen middel om de Engelse invloed voor de toekomst veilig te stellen. Het beroemde Arabische legioen van Trans-jordanië werd bij voorbeeld gevormd en gecommandeerd door de legendarische Sir John Glubb, die zich zo in de Arabische sfeer wist in te leven, dat hij als Glubb Pasja bekend stond — een betere figuur om de Engelse belangen te dienen was welhaast niet denkbaar. En al mocht de vorst van Trans-Jordanië, Abdoellah al even weinig als Feisal voor een nationaal vorst doorgaan, al mocht tenslotte John Glubb door Abdoellah's kleinzoon, Hoessein ontslagen worden, de band met Engeland bleef toch bestaan — Hoesseins laatste huwelijk is er weer een symptoom van. Men kan verder constateren, dat de Engelsen het gezocht hebben in snelle onafhankelijkheid — voorzover we dan hier van echte onafhankelijkheid kunnen spreken wel wetend, dat vrijwillig aangeboden onafhankelijkheid meer indruk maakt en dus meer kans geeft op het voortbestaan van eigen invloed, dan een aanbod van onafhankelijkheid, dat het gevolg is van eigen machteloosheid in geval van oorlog. Al deze maatregelen om Engeland's toekomst in het Midden-Oosten veilig te stellen hebben voor het oog misschien een mager effect gesorteerd, in ieder geval is het succes groter dan van de Fransen, die in hun mandaatgebied Syrië de weg van de harde hand opgingen en de kennismaking begonnen met een bombardement van Damascus. Van een vazalvorst en onafhankelijkheid wilden de Fransen ook niets weten en het resultaat was, dat de Engelsen, uit vrees voor overlopen van Syrië naar Duitse zijde, het in de tweede Wereldoorlog maar op eigen gezag onafhankelijkheid beloofden.

We zijn er nog niet. Eigenlijk begonnen de Engelse zorgen pas. Want na aanvaarding van het gezag over Palestina kwam levensgroot voor ze te staan het Joodse vraagstuk. Ik zei

vorige keer al, dat de Joden niet pasten in het Engelse schema, maar ik zou de bewering wel aandurven, dat de Engelsen aanvankelijk de hoop koesterden, dat de Joden er wél in zouden passen. Toen de Engelsen hun medewerking aan de Zionistische beweging toezegden hebben ze waarschijnlijk op een vreedzame Joodse kolonisatie in Palestina, in samenwerking met de daar wonende Arabieren gerekend en de aanvankelijke reacties van enkele Arabische figuren hebben de Engelsen in die verwachting versterkt. Ook de verdeling langs de Jordaan in een Trans-Jordaan gedeelte onder Abdoellah en een rechtstreeks door de Britse Hoge Commissaris bestuurd deel aan deze zijde van de Jordaan in de jaren 1922—1927 paste in de Britse politiek om voor Joodse kolonisatie een terrein open te laten. Wat moet men nu de Engelsen verwijten? Dat ze de toenemende Joodse immigratie en grondaankoop met bezorgdheid aanzagen, toen bleek dat dit bij de Arabieren grote ongerustheid verwekte? Dat ze niet meteen een Joodse staat hebben gesticht in 1922? Dat ze de Joodse immigratie tenslotte vrijwel onmogelijk maakten, wat voor talloze Joden de dood in Duitse concentratiekampen betekende? Men mag het, wat mij betreft, de Engelsen verwijten, mits men bedenkt dat in de jaren dertig vrijwel geen enkel Europees land zijn grenzen voor de ten dode opgeschreven Joden openstelde en, dat de Arabische wereld voor Engeland niet alleen een zorgkind betekende, maar in de komende wereldoorlog wel eens een heel onzekere factor kon worden — die men dus met de uiterste zorg moest behandelen. Ik zeg dit even, omdat wij met veroordelen nogal snel zijn en het in dit geval wel heel erg voor de hand ligt de staf te breken over Engeland — het heeft geen verheffende rol gespeeld. Wat het heeft gedaan, heb ik ten dele al gezegd. Toen de tweede Wereldoorlog aanbrak en de Engelsen in dodelijk gevaar kwamen te verkeren, tussen Rommels leger bij Egypte en Von Paulus' legers bij de Kaukasus als in een tang samengeknepen, wisten ze Arabieren en Joden nogmaals te sussen en beide partijen namen aan de oorlog deel. Maar de verwachtingen, die nu gewekt waren zou Engeland niet meer zo gemakkelijk kunnen negeren als de eerste keer.

Wat ik vreesde, is inmiddels gebeurd: een enkel artikel over het Midden-Oosten dreigt uit te dijen tot een serie. Volgende keer hoop ik op de in het vorige artikel gestelde vragen terug te komen.

30 april

H. Smit.

BOEKBESPREKING

Paul Gallico, **Bloemen voor Ada Harris**. Wereldbibliotheek, Amsterdam.

Gallico, die na de oorlog door zijn zuivere novelle *De Sneeuwvang* beroemd werd, heeft zijn faam vergroot door dit bekoorlijke boekje over de niet meer zo jonge Londense werkster Ada Harris. Als Ada op een keer in de kleerkast van een harer mevrouwen een „beeld” van een japon ziet, groeit in haar de hartstocht om ook zo'n droom van het Parijse modehuis Dior te bezitten. Vele jaren legt ze botje bij botje en eindelijk trekt zij met haar deviezen naar Parijs. De komische en ontroerende situaties die rond deze werkster ontstaan, zullen veel lezers, en niet in het minst de jonge lezers, boeien. Dit is geen boek met zware problemen, het is ook geen boek met onbenullige zothed, het is een boek met verfrissende humor, dat na lezing een blijde herinnering achterlaat.

Paul Gallico, **Ada Harris gaat naar New York**. Wereldbibliotheek, Amsterdam.

Kennelijk aangemoedigd door het succes van het vorige boek, heeft Gallico een tweede avontuur van de Londense werkster geschreven. Ditmaal wil Ada Harris het door zijn gescheiden moeder verlaten jongetje Henry met zijn vader, een voormalig Amerikaans soldaat, verenigen. Maar ja, in Amerika wonen zo veel mannen die George Brown heten. Als eindelijk de ware vader van Henry gevonden is, blijkt deze niet zo'n ideale papa te zijn als Ada in haar fantasie zich had voorgesteld. Toch loopt alles nog goed af in dit blijde en spannende boek. Uit ervaring weet

ik dat ook dit verhaal door jongelui vanaf 16 jaar met bijzonder veel genoegen gelezen wordt.

A. Romijn, **Bram Verhagen**.

U. M. Holland, Amsterdam. f 4.90.

Aart Romijn kent de hedendaagse grote-stadsjeugd en hij weet ze door zijn romans te boeien. Ook door dit boek zullen de jongelui van 15 tot 18 jaar geboeid worden, want de problemen die in dit boek in romantische vorm behandeld worden, zijn hun problemen.

Bram, een leerling van de 4e klas h.b.s., vecht samen met zijn moeder om de slappe vader weer op het goede spoor te krijgen. Dit gelukt wel, maar de vertrouwelijke band tussen vader en zoon is verbroken. Bram maakt een geestelijke crisis door, maar door de eenvoudig gelovige woorden van een klasgenote komt hij gelouterd uit de crisis.

De stukken waarin de thuiskomst van vader beschreven wordt, en de gesprekken van moeder en zoon zijn het boeiendst. De karaktertekening van vader Verhagen is bepaald zwak, hetgeen niet betekent dat dit de jonge lezers op zal vallen.

Piet Paaltjens, **Nagelaten snikken**.

A.B.C.-pocket. f 1.50.

De snikken en grimlachjes, die ruim een eeuw geleden door de Leidse student werden uitgegeven, zijn een treffend voorbeeld van de romantische studentenlitteratuur. Toch ontdekt men bij nadere beschouwing dat er meer achter die geestige student zit: men ziet een in het leven teleurgesteld mens, die zich door ironie en zelfspot een houding wil geven. Nu heeft de heer Van Straten vele onbekende verzen van HaverSchmidt opgespoord en uitgegeven onder de titel *Nagelaten snikken*. Wilt u een leerzame en aangename avond hebben, dan raad ik u aan eens enige uren in dit boekje te lezen.

René Verbeek, **De dichter H. Marsman**.

Vlaamse Pockets, Heideveld, Hasselt. f 1.95.

De belangstelling voor Marsman bij jong en oud is nog steeds groot. En geen wonder, de problemen waarmee Marsman tussen 1920 en 1940 worstelde, en die hij zo meesterlijk wist te verwoorden, zijn ook thans nog levend. Vooral de doodsyriek van zijn *Porta Nigra* heeft vele Gereformeerden ontroerd.

Aan een samenvattende studie over Marsman heeft het lange tijd ontbroken. In 1959 verscheen er een alom bewonderd essay over de dichter van de Zuid-Nederlander Verbeek. Het wekte geen verwondering dat deze heldere studie spoedig uitverkocht was. Nu deze goedkope herdruk verkrijgbaar is, zullen ook velen van ons die willen bezitten.

Gabriël Smit, **In het land van de dichter**.

Prisma-boek. f 1.25.

De poëzie wordt door velen — en niet alleen onder ons — met een zeker wantrouwen bejegend. Dat poëzie iets anders is dan wat wij tegen Sinterklaasfeest plegen, zal menigeen wel bekend zijn. Maar wat de normen en de vormen voor en van goede poëzie zijn, dat weten zeer velen niet. Wie ondanks dit, werkelijk interesse heeft voor de dichtkunst, raad ik aan het boekje van Smit te lezen. Het is geen gewichtig of zwaarwichtig betoog, wat ook weer niet wil zeggen dat u zich bij het lezen helemaal niet hoeft in te spannen. Ik geef u een enkel citaat uit het boekje zodat u een vage voorstelling kunt krijgen van de trant van schrijven van Gabriël Smit.

„... bij het lezen van poëzie gaat het niet om verstandelijke inspanning in de eerste plaats...”. „De stoel waarop een gestorvene zat die ons zeer dierbaar was, is méér dan een gewoon willekeurig instrument om op te zitten, en zo is het in meer of mindere mate met alle dingen in ons leven het geval. De werkelijkheid wordt in onze verbeelding verrijkt: zij wordt niet minder werkelijk, doch zij wordt verdiept. De verbeelding verheft het waargenomen voorwerp tot beeld, zij herschept het dode ding in een levend teken. Kortom, het gaat hier niet om de werkelijkheid zonder meer, doch om een bezielde werkelijkheid, een hogere realiteit”.

J. von Wiese, **Schliemann ontdekt Troje**.

Wereldbibliotheek, Amsterdam. f 3.90 (voor leden van de W.B. f 2.90).

Een nieuw boek in de zin van pasgeschreven, is dit niet. Al tientallen jaren zijn vele

jongelui, en niet alleen gymnasiasten, door deze biografische roman van de archeoloog Schliemann geboeid.

Reeds als jongen droomde Heinrich Schliemann ervan de oude stad Troje waarom in de oudheid zo fel gestreden is, naar de oppervlakte brengen. Schliemann las en herlas de gedichten van Homerus totdat hij na, vooral door zijn fenomenale talenkennis, een vermogen verdiend te hebben, in staat was met een groep medewerkers het oude Troje op te graven. Ondanks de hoon van de wetenschappelijke archeologen slaagt Schliemann. In 1873 ontdekt hij enige schatten van oude koningen. Hiermee heeft Schliemann de wetenschappelijke wereld grote diensten bewezen.

Von Wiese heeft dit boeiende leven op een pakkende manier verteld.

Z.

A. L. Vreeken.

PERSSCHOUW

De strijd voor de Wereldraad III

We geven nu het derde deel van het artikel van Prof. Zuidema „Nieuw-Delhi spreekt”. Het nu volgende onderdeel ervan heeft tot opschrift

Geloof en Ideologie

New-Delhi komt op voor het geloof, en verzet zich tegen de macht der ideologieën (12, 39, 44). Weet het, wat het zegt?

Wel is New-Delhi van oordeel, dat anderen ons op de vingers kijken, en er nauw op letten, of wij ook volgens onze leer handelen (blz. 17). Heeft het dit ook op zichzelf toegepast?

In vormen, die zo zachtzinnig mogelijk zijn, spreekt New-Delhi zich uit voor een communicatie waarbij aan die deuren geklopt wordt, die gesloten zijn tegen Christus en tegen de eis der menselijkheid (19). Menselijkheid! Typisch ideologisch beginsel van het humanisme. Zomaar in één adem genoemd met Christus. Graag valt het bij, dat er een oordeel Gods over de status quo hangt: dat blijkt wel uit onze revolutionaire tijd, die deze status quo verstoort. Revolutionaire bewegingen krijgen haar zegen, mits ze geen halfreligieuze sanktionering voor politieke en nationalistische doeleinden opeisen (19). D.w.z.: sekularisatie van het politieke leven is hier als vanzelfsprekend aanvaard. Uit het geloof? Gaarne vallen we New-Delhi bij, als het getuigt, dat geen politiek streven geheel en al met Gods Raadsbesluit overeenstemt. Wanneer hiermede tenminste bedoeld wordt: met de geopenbaarde wil van God. Maar houdt dit in, dat de politiek per definitie religie-loos moet zijn? Wat in Nederland „doorbraak” heet, wordt hier à bout portant gewijd.

Doch wat met de ene hand gegeven wordt, wordt met de andere weer teruggenomen. En ideologie stapelt zich op ideologie. Wat anders te zeggen van: „bescherming der mensenrechten” (waar komen die ineens vandaan?) (33), „garanderen der persoonlijke vrijheid van religieuze, morele en politieke overtuigingen” (33), „fundamentele politieke en morele eisen der gemeenschap” (34), „persoonlijke gewetensvrijheid” (34), „politieke macht verantwoordelijk voor de wet, een overheid, die aan het volk verantwoording schuldig is” (41), „zedelijke en geestelijke waarden” (45), „de waardigheid van de mens” (37), „fundamentele menselijke waarden” (28). Kortom, de Westerse democratie, vooral vanuit de gezichtshoek van het socialisme en z'n gemeenschapsideaal, wordt hier gesanctioneerd. En de communist kan het rustig in zijn systeem verhalen: geen enkele waarschuwing in die richting!

Maar nog niet is de tegenstelling op leven en dood tussen het Westen en het communisme binnen de gezichtseinder, of ineens wordt deze ideologie van New-Delhi door New-Delhi vergeten en wordt ons geleerd, „dat de christenen de ideologische positiekieuzen der gemeenschappen, waarbinnen zij leven, te boven moeten komen. Zij moeten zich wijden aan de diensten der verzoening en van het erbarmen (44).

En zo handelt New-Delhi volgens zijn leer, en het handelt niet volgens zijn leer: Geloof en ideologie, en geloof tegenover ideologie. En wie hier nog pad in kan vinden, die vinde het. Hij kan het echter niet in het getuigenis van New-Delhi zelf vinden: daar raakt ieder lezer alleen maar in verward. Hij kan het enkel vinden in de „situatie”: niet de situatie, de nieuwe, die door de oecumenische beweging in het leven is gekomen, maar de situatie, waarin deze beweging zichzelf in nestelt en die zij zichzelf door de tijdgeest vindt voorgeschreven: een christendom, dat zich verzwagert met half-zachte, anti-militaristische en socialistische democratie. Zoals bij Kart Barth. En de „Wending”-lezers, althans schrijvers, althans de meerderheid.

(Wordt vervolgd).

De zaak-Prof. Smits

Nog steeds blijft de kwestie-Smits de Ned. Herv. Kerk beroeren. Ze werd onlangs zelfs besproken in een uitzending van de V.P.R.O. De spreker, Prof. Mr A. Mulder sprak zelfs van een „vertrouwens-breuk” binnen de Ned. Herv. Kerk. Prof. Mulder verklaarde t.o.v. Prof. Smits: „Wij horen bij hem”. Maar tegelijk liet hij uitkomen ook bij de Herv. Kerk te willen behoren. De Rotterdammer gaf het volgende verslag van de toespraak van Prof. Mulder.

Prof. Mulder riep de luisteraars, en niet slechts de vrijzinnige hervormden, op om een nieuwe weg te zoeken. Hij kwam met een drievoudig voorstel:

- * De rechtszekerheid moet in de Hervormde Kerk worden hersteld en daartoe zal er een wijziging moeten komen in de nieuwe kerk-orde.
- * Het moderamen van de generale synode moet het beleid terugdraaien. „Misschien valt deze beslissing zwaar”, zei prof. Mulder, maar hij beloofde de steun van zijn mensen.
- * Het hoofdbestuur van de Vereniging van Vrijzinnige Hervormden zal een generaal be-raad houden met een grote groep van voor-aanstaande vrijzinnige hervormden, die achter prof. Smits willen staan.

Geschiedenis

Prof. Mulder wees in zijn toespraak op de geschiedenis van de zogenaamde „kwestie-Smits”. In de nieuwe kerkorde zijn mogelijkheden om leden onder tucht te stellen. De eerste is een leertucht, maar die is alleen mogelijk als werkelijk de fundamenten van de kerk zijn aangetast, zodat de grond van de kerk in beweging komt. Tegen prof. Smits is geen leertuchtprocedure gevolgd.

Maar er is ook de mogelijkheid van levens-tucht in een geval van iemand die door zijn uitspraken of zijn gedrag de kerk in opspraak brengt. Smits werd op grond van deze tucht geschorst, maar een beroepscommissie kwam al spoedig tot het inzicht dat op het leven van prof. Smits niets was aan te merken.

Bepaalde kringen namen, aldus prof. Mulder, geen genoegen met het feit dat de oorspronkelijke schorsing werd opgeheven. Toen is een bestuurlijke weg gevonden om hem zijn bevoegdheden van emerituspredikant te ontnemen. Deze bevoegdheden worden op grond van een bepaling in de kerkorde, die grotendeels is overgenomen van de oude kerkorde, verstrekt door het moderamen van de synode. Alle hoogleraren, maar ook voorgangers van minderheidsgroepen, hebben deze rechten gekregen en het is dan ook een vrij grote groep. Hoewel het hierbij dus gaat om een regel die wel heel wat meer inhoud heeft dan een vergunning om al of niet te preken is deze regel in zijn opzet toch weinig anders, aldus de spreker.

De bevoegdheden worden verstrekt door het moderamen, maar kunnen door het moderamen ook weer worden ingetrokken. Hoewel niemand had verwacht dat deze regel gebruikt zou worden tegen de Leidse hoogleraar is dit toch gebeurd. Prof. Smits werden zijn bevoegdheden ontnomen, omdat hij de waardigheid van de kerk in gevaar zou hebben gebracht.

Gesprek

Volgens prof. Mulder is er een langdurig gesprek geweest met prof. Smits waarbij beide partijen elkaar dicht genaderd waren. Toen er wederzijds begrip was, is er een uitspraak opgesteld. Op eigen houtje en zonder prof. Smits er in te kennen heeft de commissie deze overeenkomst gewijzigd en een zin toegevoegd, waarin de synode werd aangeraden om te eisen dat het gesprek met prof. Smits zou worden voortgezet door de Raad voor kerk en theologie. Prof. Mulder beschuldigde het moderamen er van het wederzijds begrip doorbroken te hebben en sprak als zijn mening uit dat de commissie voor bezwaren en geschillen, die de zaak wel erg formeel, volgens hem, heeft behandeld, dit ook wel heeft erkend.

Kennelijk vreest de voorzitter van de Vereniging voor Vrijzinnige Hervormden dat deze weg om bevoegdheden te ontnemen, ook gebruikt zal worden tegen andere emeritus-predikanten. Dat is dan ook de reden dat hij opriep tot rechts-hetstel.

Het opmerkelijke van deze affaire is dat de beslissing al dateert van 20 maart, en dat tot nu toe alleen de Vereniging van Vrijzinnige Hervormden de uitspraak wereldkundig heeft gemaakt.

De positie van de vrijzinnigen is en blijft de precare kwestie voor de Ned. Herv. Kerk, een zaak om zijn of niet-zijn. C. V.

Attentie,

leden van de persvereniging Opbouw

Geeft uw adreswijziging op bij het adres secr.-penningm.:

Van Lijnden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

KRITISCHE KRABBEL

CIGARETTENROOK

Een Italiaans gedichtje vertelt in weinig woorden een moderne liefdesgeschiedenis. Nu ja... geschiedenis? Over een binnen-plaats van een huurkazerne heen kunnen „hij” en „zij” elkaar zien werken. Het wordt avond; in het donker glimt de punt van hun sigaret. Slierten rook kringelen van hun lippen, een glimlach... Zijn ogen behagen haar, de hare bevallen hem. Maar hun stemmen kennen ze niet. Wel de lichte gratie van het handgebaar met de sigaret. Dat geeft dan een onweerstaanbaar gevoel van vreugde. Verder gebeurt er niets en is er niets. Zo, terwijl bij de lamp het werk wacht, wacht elke avond de ziel, wacht ze een paar minuten. Waarop? Op een glimlach en een paar slierten rook.

Zo konden Beets en Da Costa geen liefdesgedicht schrijven!

Op deze aangrijpende manier kan slechts de eenzame, moderne mens worden uitgebeeld. Eenzaam, zonder echte communicatie.

Zelfs zonder de wil tot echte communicatie. Let U maar op. Ze worden gescheiden door het diepe gat van de binnenplaats van een huurkazerne. Zo werden de oude koninkinderen door het diepe water gescheiden. Doch hoe anders is de houding van de gelieven in de moderne stad en de figuurtjes uit de Middeleeuwse ballade! Die wilden bij elkaar komen. „Hij” waagt de tocht over het diepe water en komt om. De tragische held.

Maar nu? Misschien is de kloof over de binnenplaats heen niet te overbruggen. Maar geen der beide gelieven doet er ook maar enige poging toe!

De eenzaamheid is een integraal onderdeel van hun bestaan geworden. Door bepaalde dingen kan even een sympathie ontstaan: een wederkerige glimlach is het gevolg. Het is ook een vertrouwd gevoel om elke avond het spiegelbeeld van eigen bestaan te zien. Maar de verbinding met de overkant blijft een sliert rook!

Het paar ziet een spiegelbeeld van eigen leven en herkent dat. Maar een aanvulling, een vervulling van het eigen leven? Het gedicht laat dat volkomen buiten het gezichtsveld.

En zo, als deze jonge mensen achter hun ramen, beleeft de moderne mens zijn leven: doelloos, eentonig, maar met zijn kleine vreugden van een paar minuten slechts. Is er de wil om actief in te grijpen? Waarom? Het is immers toch alles „zum Scheitern”, tot mislukken gedoemd!

Zó bestaan ze naast en tegenover elkaar... een glimlach verbindt hen, maar echte communicatie door het woord wordt niet gezocht. Want kan de ene mens de ander wel bereiken?

Wij zijn ook moderne mensen, kerkmensen. Bereiken wij elkaar nog wel door de communicatie van het woord en met het Woord? Na het besluit van de classis N.Br.-L. om tegen Ds Telder geen procedure te beginnen werd geschreven: maar nu doorpraten! Kunnen we dat nog. Kunnen we zo praten, dat we de ander niet treffen maar bereiken? Er zijn meer gevallen bekend geworden, die ernstige bezorgdheid wettigen.

Zijn we er desnoods tevreden mee, als de sigarettenuitrook van de kerkelijke vergaderingen ons nog verbindt? Of wenkt ons, veel erger nog, het ideaal van de „Scheiterhaufen”, de brandstapel? In het nette en figuurlijke dan. „Ecclesia non sitit sanguinem”, de kerk dorst niet naar (ambtelijk) bloed. Maar als de communicatie uitsterft en de band losgemaakt wordt, dan ligt de zaak eenvoudig! Dan voelen we ons onschuldig. Want wie heeft er nu schuld, dat de kennis tussen de Italiaanse jongemensen zo ijl en ongrijpbaar was? Een glimlach, maar „het werk wacht”. Zó stond het onlangs ook in de krant! Dat was na de slag van Leens. Verbreking van communicatie en rookdamp. Zonder hoop op morgen!

Is ons kerkelijk leven soms nog moderner dan modern?

Frater.

Gaat de Kerk achteruit?

Uit de (Hervormde) Rotterdamsche Kerkbode van april j.l. knipten wij het volgende artikel van de hand van ds Diepersloot. Het had tot opschrift:

Gaat de Kerk achteruit?

Een algemene indruk is dat het met de Kerk op z'n eind loopt. Bij elke volkstelling en uit elke kerkelijke statistiek blijkt dat er minder kinderen gedoopt worden, minder huwelijken kerkelijk bevestigd worden, enz., enz. Terwijl daartegenover de toon van het publieke leven niet meer zoals vroeger door de Kerk wordt aangegeven, maar door heel andere geestelijke machten, die zich aan Christendom en christelijke normen niet meer gebonden weten. Hier en daar, op het platteland zijn nog eilandjes waar de Kerk de toon aangeeft, maar naarmate ook die eilandjes in de industrialisatie en in de algemene welvaartssfeer opgenomen worden zal het met de zeggenschap van de Kerk ook daar spoedig gedaan zijn. En dan gaan we een tijd tegemoet waarin het Christendom afgedaan heeft en we — ja wat? in elk geval iets anders krijgen, of misschien... niets; alleen maar een steeds beter verzorgd leven in de korte tijd dat we op dit ondermaanse verblijven.

Ik kan het niet helpen, maar ik kan mij over zulke dingen nooit erg druk maken. Waar staat in de Bijbel dat de Kerk geroepen is het hele leven en de hele cultuur te beheersen? Er staat intendeel dat de gemeente van Christus altijd een **minderheid** zal zijn; een **vreemd** gezelschap met een **vreemd** geloof. Wij zijn door de eeuwen heen wel zo gewoon geraakt aan massale getallen van lidmaten enz., maar ik geloof dat het alleen maar zuiverend kan werken als die periode voorbij raakt. In die tijd dat de Kerk het terrein beheerste gingen wij toch eigenlijk uit van het geloof in **getal** en **macht**.

Maar als er nu iets in strijd is met het wezen van het Evangelie, dan is het dit geloof in getal en macht. Als Christenen geloven wij alleen in **Christus**. Wij weten dat Hij een Zaak heeft met de wereld en dat **Hij** die Zaak tot een eind zal brengen. Maar dat houdt niet in dat **wij** geroepen zijn in Zijn naam met macht te regeren. Juist de tijden dat de Kerk macht had waren de bedenkelijkste tijden. En de tijden dat zij vervolgd werd en klein was waren de beste. Daarom kan ik welgemoed al die berichten over achteruitgang van de Kerk lezen en aanhoren, omdat het eigenlijke waarom het gaat, **Christus'** Zaak, er niet door aangetast wordt, en omdat er nu kans is dat de kerk, bevrijd van bederf door macht, **waarlijk** en **werkelijk** Kerk wordt.

Het merkwaardigste is dan ook dat juist in deze tijd van achteruitgang hier en daar en overal, vooral van jonge mensen, een nieuwe vraag naar de Boodschap van Christus gehoord wordt. Ik maak mijzelf niet wijs dat dat verschijnsel algemeen is. Maar het is er; heel wat jonge mensen begrijpen dat je van een goed belegde boterham ten slotte toch niet kan leven; dat er diepere en laatste vragen zijn die om een antwoord roepen.

In de wereld van de intellectuelen is het precies zo. Na elke vraag die wetenschappelijk opgelost werd doken er nieuwe, nog raadselachtiger vragen op. In de kringen van de wetenschap is men er wel van overtuigd geraakt dat met het verstand het mysterie van al het bestaande niet op te lossen is. Dat leidt op zichzelf nog niet tot geloof in Christus, maar wel heeft het velen tot een nieuw luisteren gebracht naar die wonderbare Figuur die met leven, lijden en dood op een heel verbazingwekkende manier omging. Zou **Hij** het antwoord hebben? **het** antwoord?

Er zijn in onze tijd merkwaardige dingen aan de gang. Er is zelfs, zoals men het noemt, een „buiten-kerkelijk Christendom” ontstaan, of bezig te ontstaan. Een Christendom van mensen die zich in de bestaande kerken niet thuis voelen, maar die één ding ontdekken of al zeker weten: dat je buiten Jezus Christus nergens komt.

Er ligt natuurlijk een aanklacht jegens de bestaande kerken in, dat die niet in staat zijn dit zoeken en vragen op te vangen en al die zoekende en vragende mensen een geestelijk thuis te bieden. Wie wat op de hoogte is, weet dat de kerken druk bezig zijn zich daarop te bezinnen en zich van binnen uit, van het centrum Christus uit, te vernieuwen.

Hoe dit alles zich ontwikkelen zal weet niemand. Misschien groeit er in de toekomst een heel ander kerktipe, waarin de „functionarissen” een bescheidener plaats innemen en het gewone, levend-gelovige gemeentelid meer „de Kerk” representeert. Dat zou dan, merkwaardig genoeg, nog meer in overeenstemming zijn met het Nieuwe Testament ook; meer in elk geval dan grote, machtige kerken met kardinalen, bisschoppen, kerkpresidenten en kerkelijke bureaucratie.

Nog eens, wat het in de toekomst worden zal, weet niemand. Misschien zullen wij **kleinere** kerken krijgen, met vuriger, bewuster gemeenteliden. Dat zou dan alleen maar winst zijn. Over de achteruitgangsberichten kan ik mij in elk geval geen zorgen maken. In de eerste plaats omdat Christus Zelf Zijn zaak in de wereld

doorvoert, dóór de kerken maar als het moet ook buiten de kerken om. En dan ook omdat er nog zóveel levend zoeken en vragen naar Christus is, al gaat het voor een deel buiten de kerken om, dat het voor mij haast zeker is dat het Christendom in Europa nog een nieuwe toekomst tegemoet gaat. Maar dat zal dan een ander Christendom zijn dan wij de laatste eeuwen gekend hebben; een Christendom dat niet op macht uit is maar dat in de waarachtigste zin van het woord **dienen** wil.

Het komt mij voor dat ds Diepersloot er zeer behartenswaardige meningen op na houdt. Hoe juist heeft hij het gezien dat het altijd mis gaat met de kerk wanneer zij streeft naar wereldlijke macht. Hoe juist is het ook dat de kracht van het geloof nooit tot uitdrukking komt in het getal.

En hij heeft goed gezien, dat er in de wereld van de jongeren en in die van de intellectuelen een hernieuwde belangstelling valt waar te nemen voor de grote levensvragen. En dat ook menigeen het antwoord daarop durft verwachten van de Man van Smarten. Helaas leidt deze interesse dikwijls tot een „buitenkerkelijk gelovig-zijn”. Met ds Diepersloot kan ik uit mijn eigen praktijk getuigen hoe verrassend gelovig sommige mensen zijn, die in kerk noch klooster komen, zoals dat heet. Natuurlijk praten wij hun buiten-staan en buiten-blijven niet goed. Slechts in de geloofsgemeenschap immers wordt het vette van des Heren woning gemaakt. Maar we hebben eerst de Geest en dan het Woord en dan de Kerk. Wij, vrijgemaakten doen deze nogal eens van positie wisselen.

Bij ons komt — gelukkig — veel meer dan bij de Hervormden de nadruk te liggen op het ambt aller gelovigen. Zonder het functioneren van dit ambt ware trouwens de hele vrijmaking een onbegonnen werk geweest.

De vraag is thans, **hoe** functioneert dat ambt? In allerlei eigenwillige bouwsels of in het volle leven? Kleine en kleinere kerken, waar ds Diepersloot om vraagt, hebben wij genoeg. Soms is het daar goed toeven, soms ligt ook het kleine kuddeke in onze drie modaliteiten uiteen.

En in onze „volkskerken” (Groningen, Enschede, Staphorst-Rouveen, Berkel, Bunschoten-Spakenburg) hoe is het daar gesteld? Is daar vaak niet een bedenkelijke „zelfkant”, die we toch om Christus' wil met extra inspanning moeten bewerken om ze voor het koninkrijk Gods te behouden? Waar onze kerken zich ook mogen bevinden en welke de getalsverhoudingen ook mogen zijn, dat van ons dienen, dienen en nog eens dienen gevraagd wordt, daarover zijn wij het toch wel eens?

En laten we bidden voor onze Hervormde broeders en zusters, dat Geest en Woord hun kerken mogen louteren en brengen tot de eenvoudige evangelische gehoorzaamheid. Niet om het getal, niet om de macht, helemaal niet om politieke mogelijkheden, maar enkel opdat in een waarlijk gereformeerde kerk in onze laze landen bijeen mogen worden gebracht allen die de Heiland van wereldse en kerkse zondaren liefhebben.

P. A. Hekstra.

zamenlijke bijdrage van de Canadese, Duitse, Nederlandse, Nieuw-Zeelandse en Skandinavische kerken bedroeg in die periode 52 miljoen dollar. De Evangelische Kerken in West-Duitsland hebben aanzienlijke hoeveelheden zaaizaad, jonge fruitbomen, jongvee en bronbemaalingsmateriaal beschikbaar gesteld, o.a. ten behoeve van Griekenland, Jordanië, West-Pakistan, India, Ceylon, Liberia en Nigeria (in dit land in samenwerking met de FAO).

Deze kerken hebben in 1960 ook twee centra geopend voor de opleiding van deskundigen die naar onderontwikkelde landen zullen vertrekken. Van deze centra is dat op academisch niveau in Hamburg gevestigd, dat op lager, technisch in Mainz. Meer dan driehonderd Duitse jongeren hebben hier reeds onderricht genoten.

Zelfmoord in Oost-Berlijn

Naar **Der Gärtner** meedeelt, hebben, volgens betrouwbare berichten, in een periode van 23-31 december 1961 in Oost-Berlijn 427 mensen zelfmoord gepleegd. Dat zijn gemiddeld 47 mensen per dag. Sinds 13 augustus, de datum waarop de scheidsmuur dwars door Berlijn werd opgetrokken, is het aantal zelfmoorden belangrijk toegenomen. Reeds in september 1961 vonden dagelijks van 25 tot 30 mensen de dood. Tot dusver hebben de ambtelijke Oost-Berlijnse instanties over deze gebeurtenissen gezwegen. Toch is het algemeen bekend, dat het hier, afgezien van enkele uitzonderingen, gevallen van vertwijfeling betreft, die hun oorzaak vinden in de meedogenloze scheiding van gezinnen, in het onbeschermde zijn van oude en zieke mensen en in levensmoeheid, die het gevolg is van vrees en angst.

De berichten uit Oost-Berlijn geven geen inlichtingen over het aantal zelfmoordpogingen dat is ondernomen, maar die mislukt zijn of in de laatste minuut door het ingrijpen van andere mensen werden vrijdeld. Hoe groot de hopeloosheid bij vele gescheurde families in werkelijkheid is, zal pas na jaren kunnen worden vastgesteld. In West-Berlijn ontnamen zich in dezelfde periode van 23 tot 31 december ongeveer 20 mensen het leven. Ook in West-Berlijn stijgt sinds jaren in de Kersttijd het aantal mensen dat meent uit hun persoonlijke noden geen andere uitweg te kunnen vinden dan de dood. Dit aantal staat echter in geen enkele verhouding tot het aantal zelfmoorden aan de andere kant van de muur. En daarbij moet men bedenken dat in West-Berlijn 2.2 miljoen en in Oost-Berlijn slechts 1.1 miljoen mensen wonen.

Een wereldtekort aan doktoren

Volgens de laatste onderzoeken van de wereldgezondheidsorganisatie zijn er voor de 3 miljard mensen die deze aarde bewonen 1.5 miljoen doktoren beschikbaar. Deze zijn over de verschillende landen echter wel zeer ongelijk verdeeld. Het jonge Israël is met één dokter op de 420 inwoners medisch het best verzorgde land. Dan volgt de Sovjet Unie met één dokter op de 550, Tsjecho-Slowakije met één op de 590 inwoners. Enige andere cijfers zijn: West-Duitsland 675, Italië 690, Zwitserland 730, Ver. Staten 790, Spanje 1.000, Brazilië 2500, India 5.000, Rood China 8.700, Pakistan 15.000, Arabië 24.000, Afghanistan 58.000 en Nigeria 96.000 inwoners per dokter.

VAN HIER EN GINDS

Hulp in de wereldnood

Nadat in december 1960 de secretaris-generaal van de Wereldraad der Kerken, dr W. A. Visser 't Hooft, een brief had gezonden aan alle aangesloten kerken, waarin hij hen uitnodigde de „Freedom from hunger campaign” van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties te steunen, is thans duidelijk geworden hoe gunstig deze kerken op dit verzoek hebben gereageerd, zo deelt het Bureau voor Internationale Technische Hulp in Den Haag mede.

In Australië, Canada, Frankrijk, Japan, Nederland, Nw. Zeeland, Noorwegen, Engeland en Zwitserland werken deze kerken samen met de nationale comités, die belast zijn met de landelijke inzamelingen in het kader van deze FAO-actie. In de Bondsrepubliek Duitsland is een Evangelische campagne Brot für die Welt, die dateert van 1959, uitgeroepen tot een permanente activiteit voor de komende jaren. Ook in Oostenrijk is een soortgelijke actie in het leven geroepen.

Ook op andere wijze verlenen de aangesloten kerken via de Interchurch Aid en de Service to Refugees hulp aan de achtergebleven landen in Afrika, Azië en Latijns Amerika, voornamelijk door het inzamelen van gelden (1.2 miljoen dollar in 1960) en het beschikbaar stellen van goederen. Vooral de American Churches World Service heeft hierin veel bijgedragen. In vijf jaar werden goederen ter waarde van 195 miljoen dollar naar 45 verschillende landen gezonden. De ge-

KERKNIEUWS

Beroepen te Zuidhorn: L. W. G. Blokhuis te Zevenbergen.

Kand. Kamer is na afgelegde peremptoir examen door de classis Assen toegelaten tot de dienst des Woords en der sacramenten.

Kand. S. Cnossen is door de classis Drachten praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard. Zijn adres is: Wagenmakerssteeg 19. Drachten.

Beverwijk. Mede ten behoeve van vacatiegangers deelt de kerkeraad van de Geref. Kerk mee, dat — in afwijking van de vermelding in het handboek — de kerkdiensten te Beverwijk worden gehouden in het wijkgebouw van de Herv. Gem., Schans 12. Aanvang der diensten: 8.30 en 17.00 uur.

Adressen. Ds D. de Jong te Middelstum, tel. 05955-430.

Drukkerij Steenbergen
 ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452
 ★
 Periodieken
 Boekwerken
 Handelsdrukkerwerk